

De onvoorspelbare gevolgen van 'wijs' Haags beleid

Dr. ir. Anne Osinga stond voor Praktijkonderwijs, als een rots in de branding

door Jos Scheerboom

Wij namen kennis van het bericht dat dr. ir. Anne Osinga op 25 juli jl. is overleden. Osinga was de oprichter en eerste directeur van de Praktijkschool te Oenkerk (Frl), niet alleen voor de Veehouderij en het Weidebedrijf, van 1987 tot 2002 ook voor de Visteelt. Osinga begreep als geen ander dat goed MBO-onderwijs alleen mogelijk is als – naast de theorie – goed praktijkonderwijs wordt gegeven. Osinga heeft voor de Nederlandse visteelt meer betekend dan een lezer van AQUAcultuur zal bevroeden. In onderstaand artikel is daarom aandacht besteed aan zijn bijzondere wijze van werken. Een In Memoriam dus.

Dankzij verzadigde vetzuren?

In 1986 waren de docenten visteelt nog geen voorstanders van het idee de Praktijkschool voor de Visteelt in het Noorden van het land te vestigen. Dit zou immers voor zowel docenten als cursisten lange reistijden betekenen, terwijl een dichtbij gelegen Praktijkschool in Barneveld was gelegen en was gespecialiseerd in het houden van siervis en in de 'intensieve veehouderij'. (De docenten beschouwden toen de meerval- en palingteelt als een vorm van 'intensieve vishouderij'). Den Haag besliste echter anders, met als belangrijkste argument: zo is een betere samenwerking mogelijk tussen de Mbo-scholen in Noord en Zuid Nederland (een 'wijs' besluit noemden sommige managers dit). De directeur van de Praktijkschool in Oenkerk, Anne Osinga, gooide hier nog een schepje bovenop:

'Het melkvet waar we nu een overschot van hebben, kan dan aan de vissen worden

opgevoerd'. Onzin natuurlijk, zoals alle viskwekers zullen beamen. (Voor de minder ingewijden: visvoer dient vetten te bevatten die zijn samengesteld uit onverzadigde vetzuren; verzadigde vetten uit koeienmelk zijn levensgevaarlijk voor vissen). Om het in Den Haag genomen besluit zouden we later niet rouwig zijn, want Anne Osinga bleek bereid zijn nek voor de visteelt uit te steken. Wij wilden hem daarom ook het 'foutje' met de verzadigde vetzuren graag vergeven. Wij zeiden toen zelfs over hem: 'Hij is iemand die met een kromme stok een rechte bal kan slaan'. In 1986 werd ook het besef dat een mens niet minder vet moet eten maar ander vet, vet van onverzadigde vetzuren, uit bijvoorbeeld vis ('goed voor hart, bloedvaten en hersenen'), nog niet breed gedragen.

Het idee op Urk geboren

Rond 1991 organiseerde Anne Osinga – op

Praktijkschool Oenkerk - de cursus 'Bedrijfs-leider Visteelt' (ook wel: de Kadercursus). Anne Osinga en de docenten visteelt gingen er van uit dat de Praktijkschool te Oenkerk de aangewezen plaats was om de cursus te geven en dat de docenten visteelt – gezien hun opleiding en ervaring - de aangewezen personen waren om de cursus te geven. Maar toen bleek dat de wenselijkheid een cursus 'Bedrijfsleider Visteelt' aan te bieden eerder was geopperd door de toenmalige 'Nederlandse Vereniging Aquacultuur' (NVA). De NVA had zelfs een 'Stichting voor de Nederlandse Aquacultuur' in het leven geroepen om geld uit Den Haag te kunnen ontvangen voor het geven van de cursus, zo bleek later.

Alweer: een 'wijze' beslissing

Geconfronteerd met de twee initiatieven besloten de Haagse ambtenaren de in een cursus geïnteresseerden 'bijeen' te houden door het geld dat voor de docenten gereserveerd was eerst te storten op de rekening van de 'Nederlandse Vereniging Aquacultuur' (NVA). Vanuit de NVA kon het geld verder worden gestort op de rekening van de Praktijkschool.

Er volgde een voorbereidende vergadering met ambtenaren van het Ministerie van Financiën met de docenten visteelt. Deze gingen er toen van uit dat een cursus 'Bedrijfsleider Visteelt' door hen zou worden verzorgd. Hoewel: een enkele docent voelde al nattigheid en stelde in de vergadering de vraag waarom het geld voor de cursus niet rechtstreeks op rekening van de Praktijkschool kon worden gestort. Het risico dat dan geld kan worden 'weggesluisd', zou hiermee een stuk kleiner zijn. Maar weer vonden de ambtenaren het 'wijs' dat het geld via de omweg zou worden overgemaakt.

Een dure les

Kort voor de eerste lesdag belde de secre-

taris (W.D.) van de 'Vereniging Aquacultuur' mij op met de vraag of ik hem per auto uit Urk naar Oenkerk wilde vervoeren. Dat was voor mij geen probleem, want Urk lag op mijn route. Onderweg naar Oenkerk maakte W.D. – tijdens een overigens zeer onderhoudend gesprek - een opmerking die mij bijbleef: 'Een Urker dient men serieus te nemen en men dient niet lichtvaardig met hem om te gaan'. Wat hij hier precies mee bedoelde, zou later blijken.

W.D. hield op de Praktijkschool een inleidend praatje van ongeveer 20 minuten. Hij bracht hierin naar voren dat het de 'Vereniging Aquacultuur' is geweest die de wenselijkheid een cursus 'Bedrijfsleider Visteelt' te verzorgen in Den Haag aan de orde had gesteld. Ofwel: de Nederlandse Vereniging Aquacultuur voelde zich de eigenaar van de cursus.

De maanden gingen voorbij - de docenten kregen voor het lesgeven netjes uitbetaald (uit de kas van de Praktijkschool). Alleen begon de Financiële Administratie zich af te vragen waar de fl. 50.000,- bleef die het Ministerie van Economische Zaken had toegezegd (en eerst op de rekening van de 'Nederlandse Vereniging Aquacultuur' zou worden gestort). Waarom maakte de Vereniging dit niet over? Navraag bij het Ministerie leerde dat het geld was gestort op de rekening van de 'Stichting voor de Nederlandse Aquacultuur'. Kort hierna ontving De Financiële Administratie van de Praktijkschool de rekening van fl. 37.000,- voor het aanhangig maken van de cursus en het verzorgen van de eerste les. Het restant van het beloofde bedrag (fl. 13.000) werd later op rekening van de Praktijkschool gestort.

Gevolg van naïef beleid

Dit was de ambtenaren van het Ministerie van Economische Zaken te gortig en zij organiseerden op korte termijn een vergadering met betrokkenen waar de wijze van

betaling aan de orde zou worden gesteld. Iedereen was hier aanwezig, behalve een afgevaardigde van de Vereniging of de Stichting. Ook na lang wachten verscheen er niemand. De voorzittende ambtenaar nam toen het woord en sprak: 'Hierbij constateer ik dat niemand van de Vereniging of Stichting voor de Aquacultuur op deze vergadering is komen opdagen.'

Enkele docenten waagden het toen te vragen, waarom men destijds op het Ministerie de vraag had genegeerd het toegezegde geld niet rechtstreeks op rekening van de Praktijkschool te storten en wel op die van een ons onbekende stichting in Urk. Het antwoord van de voorzittende ambtenaar: 'We mogen er toch wel van uitgaan dat mensen die in eenzelfde sector werkzaam zijn, elkaar kunnen vertrouwen?' (...)

Hierbij hebben de betreffende ambtenaren van het Ministerie het gelaten. Er werd ook geen woord gerept over het feit dat het Ministerie gelegenheid tot misbruik had gegeven. In de vergaderzaal werden toen wel enkele minder diplomatieke opmerkingen geuit t.a.v. de Urkers, die ik op deze plaats niet wens te herhalen, want ik heb de Urkers leren kennen als hardwerkende en eerlijke werkers.

Verzachtende omstandigheden

Laten we niet vergeten dat W.D., als secretaris van de NVA (samen met voorzitter D.J.), veel voor de visteeltsector heeft gedaan. Rond 1985 begon W.D. een meervalkwekerij die hij vanwege ziekte moest sluiten. Hij heeft toen het boekje 'Van broedhuis tot zegen' het licht doen zien, naast het werk dat hij als secretaris van de NVA deed, zonder dat hier enige vorm van betaling tegenover stond, pro Deo dus. Ook is er juridisch gezien niets tegen in te brengen als voor het aanzetten van de cursus en het geven van de eerste les het bedrag van fl. 37.000 in rekening wordt gebracht, ook al is het uurtarief buitensporig hoog.

In het bedrijfsleven declareert men wel eens vaker buitensporig. Wellicht dat W.D. het gedeclareerde en ingehouden bedrag als 'rechtvaardigde beloning' zag voor de inspanningen die hij verrichtte voor de 'Nederlandse Vereniging Aquacultuur' en niet te vergeten voor AQUAcultuur (het blad dat u nu leest).

Hart voor AQUAcultuur

Kort na het sturen van de rekening van fl. 37.000,- belde W.D. mij op. Hij vroeg me of ik wilde toetreden tot de redactie van AQUAcultuur. Ik deed dit graag, want ik begreep meteen dat een docent in de aquacultuur hiermee de gelegenheid kreeg de ontwikkelingen binnen de Nederlandse visteelt van nabij te volgen, iets wat noodzakelijk is om op een cursus over te kunnen vertellen.

Ik stelde W.D. wel deze voorwaarde: 'Als ik geen onderwerp meer weet om over te schrijven, stap ik uit deze redactiecommissie'. Momenteel vindt ondergetekende in de wereld van de aquacultuur nog genoeg inspiratie om er mee door te gaan.

De creatieve boekhouder

In 1991 zag het er op de Praktijkschool naar uit dat de deelbalans van de afdeling Visteelt negatief zou worden afgesloten, vooral door de cursus 'Bedrijfsvoeren Visteelt' die met verlies was afgesloten. Gelukkig leverden de producten uit rundveehouderij wél voldoende positief saldo op; het tekort op de visteeltbalans kon daardoor in evenwicht worden gebracht (met geld uit de verkoop van melk met verzadigde vetzuren). En weer hadden we toen in gedachten hoe Anne Osinga met een kromme stok een rechte bal kon slaan. En ook: waar verzadigde vetten in melk goed voor kunnen zijn.

Een vredestichter

Mij kwam toen ter ore dat zekere Friese

docenten hadden voorgesteld de betreffende Urkers eens 'op te zoeken' om ze eens 'mores' te leren. Anne Osinga heeft dit in de kiem gesmoord, immers hij vond voor alles dat volksoproer of erger moest worden voorkomen.

Beschermheer Anne Osinga weg: opleiding weg

Na de pensionering van Anne Osinga in 2001 werden de teelten die aan het positieve saldo van de Praktijkschool geen substantiële financiële bijdrage leverden, opgeheven.

Gelukkig heeft AOC De Groene Welle (DGW) te Zwolle begrepen dat onderwijs in de visteelt – zowel theoretisch als praktisch – toekomst heeft. Daarom startte AOC DGW per 2013 in Zwolle praktijkcentrum AVF (meer hierover is elders in deze aflevering te lezen).

De feniks uit de as verrezen

Rond 1992 werd de 'Nederlandse Vereniging Aquacultuur' opgeheven en werd de Nederlandse Vereniging van Viskwekers (NEVEVI) opgericht. Van de NEVEVI konden toen alleen praktiserende viskwekers lid worden. Ik vermoed dat als gevolg van genoemde affaire nu een 'pro Deo'-inzet wordt verwacht van de leden van de commissies van NGVA en NEVEVI, met uitzondering van een redelijke reisvergoeding. Een cursus 'Bedrijfsleider Visteelt' werd ook na 1991 niet meer gegeven. AOC De Groene Welle te Zwolle heeft in 2013 een Praktijkcentrum voor de visteelt in gebruik genomen (AVF; Aquaculture Vocational Facility) waar zoals vanouds praktijklessen in de visteelt worden gegeven, zoals u elders in deze aflevering kunt lezen.

Referentie

- J. Scheerboom (1992) Verleden en toekomst van de cursus 'Bedrijfsleider visteelt. AQUACULTUUR 7, 3.

Anne Osinga 'stuurde' de praktijklessen in Oenkerk aan, maar zonder uitvoerders konden deze niet worden gegeven. Met name de docenten Henk Heida (boven) en Cees Brans (onder) gaven in Oenkerk uitvoering aan de lessen.

